

Representantforslag 102 S

(2015–2016)

fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Anette Trettebergstuen, Hege Haukeland Liadal og Sonja Mandt

Dokument 8:102 S (2015–2016)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Anette Trettebergstuen, Hege Haukeland Liadal og Sonja Mandt om lov om medieansvar

Til Stortinget

Bakgrunn

Et sterkt redaktørinstitutt er en forutsetning for en troverdig, pålitelig og ansvarlig presse. Norge har i dag et lovverk som beskriver redaktørinstituttet på to måter. På den ene siden er det objektive redaktøransvaret fastslått i straffeloven. På den andre siden er redaktørens suverene rett til å ta redaksjonelle avgjørelser beskrevet i mediefridomslova. Lov om redaksjonell fridom i media fanger opp det sentrale elementet i Redaktørplakaten.

Forslagsstillerne mener det er mangler i lovverket. Redaktørens *frihet* er ivaretatt for alle typer nyhets- og aktualitetsmedier, men redaktørens *ansvar* har uheldige begrensninger i lovteksten, blant annet fordi elektroniske medier ikke er omtalt. Kildevernet er i dag lovfestet i straffeprosessloven og tvisteloven, men da kun som en *rett* for redaktører og journalister til å ikke oppgi sine kilder. Det er ingen *plikt* til å verne kildene, og loven gir også domstolene muligheter, på visse vilkår, til å pålegge redaktører og journalister å bryte kildevernet. Det er heller ikke, som i Sverige, et forbud mot å etterforske hvem som er medienes kilder.

Behovet for å bedre lovgivningen tydeliggjøres av flere utviklingstrekk. For det første har man sett flere eksempler på at kildevernet i praksis er under press, som i den såkalte Rolfsen-saken, der PST beslagla Ulik Imtiaz Rolfsens råmateriale i forbin-

delse med en dokumentarfilm om rekruttering til terror. For det andre er en stadig større andel av journalistisk innhold publisert på teknologiske plattformer hvor det objektive redaktøransvaret ikke omfattes av dagens lovverk. For det tredje er det ofte vanskelig for den som mener seg krenket, særlig i elektroniske medier, å finne fram til hvem som har medvirket i forbindelse med en publisering og dermed kan holdes ansvarlig. Og for det fjerde er det utfordringer knyttet til ansvaret for brukergenerert innhold, som for eksempel kommentarfelt i nettavisene.

Det objektive redaktøransvaret er altså delvis, men ikke fullt ut gjennomført i norsk rett. Det skyldes primært at teknologien har løpt fra lovgivningen. I dagens straffelov heter det i § 269 at

«[d]en som treffer avgjørelse om innholdet i trykt skrift eller en kringkastingssending, er strafferettslig ansvarlig dersom det der offentliggjøres noe som vil ha pådratt redaktøren ansvar etter noen annen lovbestemmelse om han hadde kjent til innholdet.»

Redaktøren kan altså straffes ikke bare for de publisistiske beslutninger han eller hun har vært involvert i, men også for de beslutninger som er tatt av hans eller hennes underordnede. Ansvarsreglene er imidlertid ufullstendige. For det første kan også andre enn redaktøren straffes for ytringer fremsatt gjennom det medium redaktøren styrer. For det andre er redaktøren straffri dersom «det ikke kan legges ham noe til last (...)». Og for det tredje er redaktøransvaret begrenset til kringkasting og papiraviser, mens elektroniske medier ikke er beskrevet i loven. Den teknologiske utviklingen med publisering på nett døgnet rundt gjør at det etter forslagsstillerens mening er på høy tid å bringe lovverket i tråd med dagens publiseringsteknologi. Det er ingen grunn til at loven ikke skal favne alle redaktørstyrte journalistiske medier, uavhengig av teknologisk plattform, og

det er logisk at den som fatter beslutninger om publisering, eller delegerer denne myndigheten, også bærer eventuelle strafferettslige følger av publiseringen. En ny lov vil tydeliggjøre redaktørens strafferettslige ansvar for krenkende og lovstridige ytringer. Dette vil gjøre det enklere for den som mener seg krenket, å finne fram til den ansvarlige. Det vil også gjøre det enklere å verne kildene.

Samtidig bør kildevernet etter forslagsstillernes mening styrkes ytterligere ved å løfte det ut av straffeprosessloven og tvisteloven og inn i medieansvarsloven sammen med en hovedregel, med gitte, nødvendige unntak, om at det ikke skal etterforskes for å finne fram til medienes kilder. Kildevernet er avgjørende for at media skal kunne belyse saker av vesentlig, samfunnsmessig betydning. I Sverige er kildevernet i stor grad en plikt for redaktører og journalister, samtidig som det parallelt er straffbart å etterforske hvem som er medienes kilder. I Norge har pressen i dag et selvpålagt kildevern som er nedfelt i Vær varsom-plakaten, og som praktiseres absolutt. Domstolene har imidlertid anledning til å pålegge en redaktør eller journalist å røpe kildeopplysninger. Et lovfestet, styrket kildevern vil innebære at journalister og redaktører som har lovet en kilde anonymitet, kommer i straffansvar dersom de oppgir kildens identitet. Dette er etter forslagsstillernes mening nødvendig i en tid med stadig mer overvåking og systematisk innsamling av persondata. En hovedregel om at det ikke skal etterforskes hvem som er medienes

kilder, vil bidra til å gjøre vernet reelt. Det må likevel vurderes hvorvidt denne hovedregelen må ha visse unntak, f.eks. i saker der rikets sikkerhet er truet, eller der særlig sensitive personopplysninger tilsier det. Dette må i så fall utredes og vurderes nøyer.

Når det gjelder brukergenerert innhold, mener forslagsstillerne at forfatteren som hovedregel bør være den som holdes ansvarlig, men redaktøren bør overta ansvaret på visse premisser, eksempelvis dersom redaktøren har gitt forfatteren såkalt anonymitetsvern, dersom redaktøren ikke vil gi opplysninger som kan identifisere forfatterne av klart lovstridig innhold, eller dersom redaktøren ikke fjerner klart lovstridig innhold når han eller hun blir gjort oppmerksom på det.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om lov om medieansvar som inkluderer et teknologinøytralt redaktøransvar, eneansvar for redaktøren, regulering av ansvaret for brukergenerert innhold, styrking av kildevernet og en hovedregel om at hvem som er medienes kilder, ikke skal etterforskes.

3. juni 2016